

Fakulteten för samhälls- och livsvetenskap

Annika Ewer

Konflikter och konflikthantering i skolan

– En studie från en skola i Sydafrika

Conflict and conflict management in school

- A study from a school in South Africa

Examensarbete 10p, 15 ECTS
Lärarprogrammet

Datum: 2008-01-10
Handledare: Susanne Hansson

Sammanfattning

Detta examensarbete har gjorts som en studie från en skola i Sydafrika. Det handlar om konflikter och konflikthantering i skolan. I tre veckor åkte jag med två lärare från Karlstads Universitet och fjorton studenter till Sydafrika, där vi bl.a. bodde nio dagar i en kåkstad, township. Där hade jag praktik på en skola och genomförde även intervjuer. Jag intervjuade två lärare och två elever. Mina frågeställningar var: Hur ser lärare på konflikter? Och Hur hanterar de konflikterna? Och Hur ser eleverna på konflikter? Och Hur hanterar de konflikterna?

Jag kom fram till genom mina intervjuer var att eleverna och lärarna hade en ganska lika syn på konflikter. Eleverna uttryckte att konflikter var när någon inte kom överens med någon annan eller att om de hade t.ex. en bok någon annan ville ha men inte fick den, men det kan också handla om att människor inte förstår varandra. När en konflikt uppstår hanterar de den genom att prata med personen och sedan gå därifrån. När ordet konflikt nämns för lärarna säger de att de tänker på en brist på kommunikation. Pedagog 1 säger att bästa sättet att hantera konflikten är att först titta på vad som orsakade konflikten och sedan samtala om den med berörda parter. För att gå vidare måste alla vara med i samtalet.

Konflikter är något som förekommer varje dag och ibland glöms konflikthanteringen undan i allt som ska läras ut. I arbetet fördjupar jag diskussionen om konflikter och konflikthantering.

Nyckelord: konflikter, konflikthantering, Sydafrika, elever, lärare.

Abstract

This final exam is a result from a study made in a school in South Africa. It is about conflicts and conflict management in school. I went to South Africa for three weeks with two teachers from Karlstad University and fourteen students. We lived in a black township for nine days, and where we also made our practice in a school. I made interviews there, with two students and two teachers. My questions were: How do students define conflicts and how do they handle them? How do the teachers define conflicts and how do they handle them?

My interviews show that the students and the teachers had a quite similar view of conflicts. The students expressed that a conflict is when people disagree with someone or someone else, and if they had a book that someone wanted but could not have. But it could also be when someone does not understand each other. When conflicts occur, they handle it by talking to the other person and then go away. The teachers say that there is lack of communication. Pedagogue 1 says that the best way to handle it is to look for the cause of the conflict and then talk about it with the involved persons. All the involved persons have to be in the conversation, to get through the problem.

Conflicts are something that happens every day, but sometimes the handling of the conflicts will be forgotten between all the daily works. In this final exam there will be a deeper discussion about conflict and conflict management.

Keywords: conflicts, conflict management, South Africa, students, teachers.

Innehållsförteckning

1 INLEDNING	1
1.1 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	2
2 LITTERATURSTUDIE	3
2.1 KOMMUNIKATION	3
2.1.1 Aktivt lyssnande	3
2.1.2 Spärrsvar	3
2.1.3 Ginotts samtalsmetod	4
2.2 VAD ÄR EN KONFLIKT?	4
2.2.1 Upptäcka konflikter	5
2.3 OLIKA KONFLIKTER	5
2.3.1 Interna och mellanmännsliga konflikter	5
2.3.2 Intragruppkonflikter	6
2.4 FASER I KONFLIKTPROCESSEN	6
2.5 KONFLIKTHANtering	7
2.6 KONFLIKTHANtering I SKOLAN	7
2.6.1 Kompissamtal som ett sätt att hantera konflikter	7
2.6.2 Medling	8
2.6.3 Förebyggande övningar i skolan	8
2.7 TIDIGARE FORSKNING	9
2.7.1 Utländska studier om konflikthantering	9
2.8 DEN SYDAFRIKANSKA LÄROPLANEN	10
2.8.1 Bakgrund	10
2.8.2 Livsorientering	11
2.8.3 Sociala färdigheter	11
2.9 APARTHEID	12
3 METOD	14
3.1 URVAL	14
3.2 INTERVJUGUIDE	14
3.3 GENOMFÖRANDE	15
3.4 DATABEARBETNING	15
3.5 RELIABILITET OCH VALIDITET	15
3.6 ETISKT FÖRHÅLLNINGSSÄTT	16
4 RESULTAT	17
4.1 KONFLIKTER	17
4.2 KONFLIKTHANtering	18
4.3 KONFLIKTSITUATIONER	19
5 DISKUSSION	22
5.1 KONFLIKTER	23
5.2 KONFLIKTHANtering	23
5.3 KONFLIKTSITUATIONER	26
5.4 SLUTSATS	28
5.5 FÖRSLAG TILL FORTSATT FORSKNING:	29

KÄLLFÖRTECKNING

BILAGA 1

1 Inledning

När människor i dagens samhälle kommunicerar med varandra händer det att de inte riktigt lyssnar till vad den andra personen säger. I skolans värld är det samma sak. Många elever, men också lärare, får intrycket av att det de säger inte går fram. Grunden i kommunikation ligger i att lyssna till vad den andra personen säger, ge konkreta svar, men framförallt att bekräfta svaret genom att visa viljan till fortsatt kommunikation. Vad händer då om inte personerna i kommunikationen gör det? Alla människor gör inte som de borde. Det som från början skulle bli ett samtal från en person till en annan, utmynnar istället till en konflikt. Vad är en konflikt? Jag skulle kalla det konflikt när två personer bara pratar om sina egna idéer och inte lyssnar på vad den andra vill framföra. Genom den resa jag gjorde tillsammans med 14 andra studenter och två lärare från Karlstads Universitet, till Sydafrika fick jag se både kommunikation, konflikter och konflikthantering. Sydafrika är ett land där människor i flera århundraden utsattes för förtryck innan ANC (African National Congress) segrade i det första demokratiska valet 1994. När holländarna på 1600- talet etablerade sina handelsflottor i Sydafrika blev bl.a. den svarta delen av befolkningen utsatta för ohyggliga grymheter bl.a. misshandel bara för att de var svarta. Detta förtryck finns inte kvar på samma sätt idag men har satt sin prägel på många, ex. genom att många använder aga som inte längre är tillåtet. Den utbildning lärarna i Sydafrika får, har tydligt markerat att aga är förbjudet att disciplinera sina elever på, men den har inte heller sagt på vilket sätt de ska agera istället. Inom skolans väggar fick jag se ett exempel på detta. En gång under min praktik på den sydafrikanska skolan satt jag och två av mina medresande med på en lektion i socialt lärande. Plötsligt fick en av eleverna ett slag på fingrarna. Jag och mina medresande tittade på varandra. Vad var det som hade hänt? Efter ett tag förstod vi att eleven hade gjort någonting som inte läraren gillade. Vad kom vi aldrig på. Läraren hade agat sin elev, men han gjorde det för att han inte visste hur hon skulle göra annars. För mig innebär konflikthantering en del av vardagen och det är viktigt att uppmärksamma för att alla inom skolans väggar ska kunna må bra och inte behöva vara arga på varandra. Jag har valt ämnet konflikter och konflikthantering för att jag under lärarutbildningen skulle vilja ha haft mer undervisning om ämnet och för att jag själv ska kunna hantera jobbiga situationer på ett bättre sätt.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med detta arbete är att undersöka hur lärare och elever i en sydafrikansk skola arbetar med konflikter och konflikthantering.

Mina frågeställningar är:

- Hur ser lärare på konflikter? och Hur hanterar de konflikterna?
- Hur ser elever på konflikter? och Hur hanterar de konflikterna?

2 Litteraturstudie

2.1 Kommunikation

För att säga att en kommunikation kan äga rum måste det finnas både en person som talar och en person som tar emot det den andra säger. Båda personerna vill få ut något i kommunikationen med den andra. Innan den ena personen skickar iväg det den vill ha sagt avläses budskapet. Det som tar emot budskapet uppfattar det på sitt sätt och avkodar budskapet. Den som sänder sitt budskap gör det med känslor och tankar som kanske inte stämmer överens med vad den andre uppfattar. Hur man uppfattar något är beroende på vad som hänt en förut och hur tidigare relation till personen sett ut.¹

2.1.1 Aktivt lyssnande

Amerikanen Thomas Gordon pratar om något som kallas aktivt lyssnande. Han säger att genom att lyssna passivt och bekräfta svar vill mottagaren visa viljan att förstå, men när man lyssnar aktivt visar man mottagaren att man har förstått. Det blir genom detta lättare att få fram budskapet i konversationen. För den som lyssnar på en annan människa är det viktigt att visa intresse för samtalet och för eventuella lösningar på problem. Viktigt är också att ingenting görs i förbifarten, utan att tid avsätts så att samtalet inte avbryts och personen i fråga blir förlöjligad. När ett samtal pågår måste lyssnaren ta emot informationen utan att själv lägga in för mycket egna tankar och känslor i den, vilket är svårt utan att avbryta. Detta är vanligt förekommande eftersom det är en vanlig källa till konflikter och missförstånd. När en person pratar måste känslan och förtroende finnas mellan parterna. För att skapa ett aktivt lyssnande samtal kan följande frågor ställas till sig själv, vad ville den andre personen ha sagt? Vad uppfattade jag? Varför stor bokstav reagerar den andre personen som den gör?²

2.1.2 Spärrsvar

När Gordon pratar om spärrsvar menar han att det är situationer där viljan är att hjälpa någon, men där ett försvar blir svaret och det känns som ett påhopp för den andra personen. Detta betyder att människor ibland vill hjälpa en person men att den andra personen inte är mottaglig för hjälpen och tror att den andra personen inte vill väl.³ Några av spärrsvarkategorierna är befallning och order, varningar, hotelser och uppmaningar. Dessa spärrsvar kan genom övning bytas ut mot det aktiva lyssnandet för att få ett bättre resultat i

¹ Maltèn, A (1992). *Grupputveckling*. Studentlitteratur, Lund

² Ibid

³ Lima, C (2005). *Kommunikation, organisation och ledarskap*, Författaren och Hans Reitzels förlag, Slovenien

den kanske dåliga kommunikationen eller konflikten.⁴ Omedvetet avslöjas samtalets budskap, i rösten och kroppsspråket. Vid ett samtal är det viktigt att visa sig intresserad av vad den andre säger. Osäkerhet i samtalet blir tydligt annars och kommunikationen kan inte utvecklas och gå vidare till öppen kommunikation.⁵ Gordon pratar också om något som kallas dörröppnare vilket betyder att man ställer frågor till en annan i en konflikt, t.ex. Vad vill du säga om detta? Eller Kan jag hjälpa dig? Det fungerar som en lösning på ett problem, att ta andra vägar mot lösningar. Omedvetet har kroppsspråk och korta svar en lugnande verkan på en konflikt.⁶ När budskapet i ett samtal ibland stör ordningen i kommunikationen och blir till en konflikt kan detta kallas ofullständiga budskap. Då menas att det budskap som kommer fram, inte har tolkats på samma sätt av båda parter. Missförstånd mellan parterna kan ske och det ursprungliga budskapet kommer inte fram. Något av det vanligaste sättet en konflikt uppstår på är när dubbla budskap visas. Kroppsspråket och det den personen säger kan vara två helt skilda saker. Personen kan skrika och svära, men samtidigt säga: Jag är inte arg.⁷

2.1.3 Ginotts samtalsmetod

Ginotts (Heim Ginott, amerikansk barnpsykoterapeut) samtalsmetod är en samtalsmetod där han visar vad som är bra att tänka på när människor samtalar. För det första tycker han att man ska välja en lugn plats att samtala på, för att få ut det bästa möjliga av det. Onödiga störningar ska inte behöva komma i vägen. Den plats som väljs för samtalet ska kännas bra för båda parter, inte bara för en. Tid måste avsättas för samtalet, för att båda ska kunna känna en vilja att fortsätta prata om sådant som är svårt men också för att vänta ut den andra.⁸

2.2 Vad är en konflikt?

Konflikt kommer från latinets "conflictus" och betyder tvist, motsättning eller sammanstötning.⁹ I boken *Grupputveckling* hänvisar Maltèn till Deutsch angående konflikter som säger; "Det föreligger konflikt när det dyker upp oförenliga aktiviteter, dvs. när den ena människan blockerar, förstör, hämmar eller på ett eller annat sätt skapar problem för den andra människan"¹⁰ Oenigheten eller konflikten kan handla om intressen eller hur olika parter ser på saker. Ibland kan man tänka efter före, innan något görs. Maltèn menar att slutet av en konflikt förhoppningsvis har lett till bättre grupp känsla och andra ideer än det som startade

⁴ Maltèn, A (1992). *Grupputveckling*, Studentlitteratur, Lund

⁵ Juhlin, L (1999). *Den goda kommunikationen. Rösten, kroppsspråket och retoriken*. Studentlitteratur, Lund

⁶ Maltèn, A (1992). *Grupputveckling*. Studentlitteratur, Lund

⁷ Ibid.

⁸ Ibid.

⁹ Maltèn, A (1992). *Grupputveckling*, Studentlitteratur, Lund,

¹⁰ I *Grupputveckling* refererar Maltèn, A (1992), s.75 till Deutsch 1973

konflikterna.¹¹ Erik J Van Slyke definierar konflikt på ett annat sätt. Han säger att en konflikt är en tävling som kan finnas mellan två eller flera parter, där önskningar eller idéer inte passar ihop mellan de båda parterna. Människor kommer inte överens eller inte kan enas.¹² Andreas De Klerk beskriver konflikten som en krock mellan personers olika intressen. Konflikter mellan oss själva brukar inte uppfattas som konflikter och vi vet själva inte alltid vad vi vill med dem.¹³

2.2.1 Upptäcka konflikter

När konflikten uppfattas som ett problem bland människor är det då det blir konflikter. De flesta är inte intresserade av att leta problem, men kanske är det så att problem undviks genom att de flesta inte ser en konflikt som en konflikt. När det gäller att upptäcka konflikter måste det inte innebära att leta efter problem. Det kan vara saker som retar en människa, om det är tecken på att en konflikt är nära att bryta ut. Ju tidigare en konflikt uppfattas, desto bättre är chansen att hantera och lösa konflikten.¹⁴

Maltèn nämner några psykologiska reaktioner på konflikter som individen kan få. Överkompensation betyder att en person inte vill visa sina svaga sidor och visar sig bra på ett annat sätt istället. Projektion kallas det när man överför sina egna fel på andra men inte ser sina egna fel. När ett problem uppstår, skjuter personen bort problemet och visar inte andra att problemet finns. Identifikation är när en individ spelar en annan person än den är, men i själva verket bara är rädd för att inte passa in i ett visst mönster.¹⁵

2.3 Olika konflikter

2.3.1 Interna och mellanmänskliga konflikter

När det pratas om interna konflikter är det störningen inombords man menar. Den yttre konflikten kan inte lösas före den inre är botad.¹⁶ Pickering säger att i den interna konflikten är det sig själv man arbetar emot.¹⁷ Tor Johan (professor i socialpsykologi vid institutet för samfunnspsykologi, Universitetet i Bergen och högskolan i Volda) beskriver interna konflikter som mellanmänskliga konflikter, alltså mellan en till en annan person eller mellan

¹¹ Maltèn, A (1992). *Grupputveckling*, Studentlitteratur, Lund

¹² Van Slyke, Erik J (2001). *Konfliktlösning på nytt sätt*, (I Sverige) Egmont Richter, AIT, Falun

¹³ De Klerk, Andreas (2000) *Att upptäcka konflikt*, 1:a upplagan, 3:e tryckningen, Elander Graphic Systems, Göteborg

¹⁴ Ibid

¹⁵ Ibid

¹⁶ Pickering, P (2002). *Så hanterar du konflikter*, Bokförlaget kommunlitteratur, Falköping

¹⁷ Ibid

en och flera personer. Där ingår de fyra basbehoven en människa har. De är: att uppskattas och bli sedd som en individ, kontrollbehov, god självkänsla, och att vara konsekvent. Ibland när en konflikt uppstår tror båda parter att de vet vad som utlöste konflikten, men ofta kan det bero på att båda parter ville hävda sina versioner. Människan använder känslor för att kommunicera. Att inte visa känslor utåt handlar om kontrollen över känslor och när den känslan går förlorad kan det ibland kännas hotande.¹⁸

2.3.2 Intragruppkonflikter

Intragruppkonflikter finns *mellan* personer i en grupp eller lag. Dessa konflikter är svårare att lösa, för gruppen är större och man måste tänka mer på vad de andra vill.¹⁹ Tor Johan Ekeland menar att desto fler personer en grupp har ökar risken för undergrupper och det gemensamma i gruppen blir inte detsamma.²⁰

2.4 Faser i konfliktprocessen

Maltèn nämner några signaler som kan tolkas som varningar att en konflikt kan vara på gång: oro, rastlöshet och irritation. Detta är helt normalt i början av det som kallas konfliktprocessen. Kroppen talar om för oss att något inte är som det ska, att vi bör sätta oss ner och se över situationen.²¹ Basen för en konflikt är att någonting händer. Det utlösande kan vara någonting som inte stämmer överens med det man själv tycker eller gör, anmärker på eller kommenterar. När en konflikt uppstår är det för att någon har uppfattat att en konflikt är på väg. Konfliktperception kallas denna fas. Hoterfarenheter är om du har varit elak mot någon och du möter denna person senare i livet och denne person inte är trevlig tillbaka, erfarenheterna styr handlandet. Dessa erfarenheter är inte alltid medveten, utan är ibland bara en känsla av hot. Hotperception kallas det när vi väljer hur vi ska se på den hotande situationen. Med attribution menas vår uppfattning av orsaker till händelser och handlingar. Nästa fas kallas förväntningar och hypoteser och betyder att vi tror att något kommer att ske i framtiden. Selektiv perception betyder att vi själva väljer det vi vill se. Sista fasen kallas kärlek och hat – en illustration. När svåra situationer uppstår är det ofta två personer som inte kan lösa en uppgift tillsammans. De har skapat negativa bilder av varandra tills slut, som var positiva från början.²²

¹⁸ Ibid

¹⁹ Ibid

²⁰ Ekeland, Tor-Johan (2006). *Konflikt och konfliktförståelse – för vården och den sociala sektorn*, Gyldendal Norsk Forlag, Liber AB

²¹ Maltèn, A (1992). *Grupputveckling*, Studentlitteratur, Lund

²² Ibid

2.5 Konflikthantering

Alla pedagoger i skolan har ett uppdrag att sköta. Bland många olika uppgifter inom lärarprofessionen ska de bl.a. se till att ingen far illa. När konflikter ska bearbetas måste pedagoger (eller eleverna själva) se till att ingen blir utpekad eller illa till mods. Många konflikter kan vara svåra att förstå medan andra är lättare att hantera. De svåra stunderna kommer när tidigare känslor styr handlingar. En del av de problem som stoppas undan och förblir olösta kan bero på rädsla och osäkerhet om hur situationen ska lösas. Vid konflikthantering kan det finnas personliga tankar och åsikter som avgör om konflikten blir löst eller inte. Konflikten kan ändras till det positiva hållet, beroende på hur den tas emot av alla parter.²³ Med konflikthantering menas de sätt att analysera och försöka hitta metoder att lösa konflikter på.²⁴ I läroplanen står det som mål att elever ska undvika tillfällen då andra förtrycks och kränks.²⁵

2.6 Konflikthantering i skolan

2.6.1 Kompissamtal som ett sätt att hantera konflikter

På en skola i Slottsvång, Malmö, arbetar klasserna med konflikthantering med början i förskolan. En speciell dag i veckan ägnas åt detta. Klassläraren eller annan pedagog leder aktiviteten. Kompissamtal kan det också kallas. Eleverna får träna på att lösa konflikter med ord istället för med våld. Detta förebygger mobbning och eleverna tränas i att använda sina tankar i stället för att slåss. Efter ett tag när alla har vant sig får eleverna lära sig att visa ett tydligare kroppsspråk. Genom att lära sig och förstå vad empati är kan de få en annan förståelse hur andra känner sig i vissa situationer. Eleverna kan efter ett tag utveckla en medvetenhet om sina egen roll tillsammans med andra.²⁶ På kompissamtalet går man runt i ringen tre gånger där eleverna får berätta om något bråk de själva klarat att hantera under veckan, om de gjort någon ledsen och om de själva har blivit utsatt för något. Eftersom alla sitter i en ring ser man varandra, och samtalet sker på samma sätt för alla. Det viktigaste är att skapa samhörighet under samtalet.²⁷

²³ Carlander, Margareta (1990). *Konflikter och konfliktbearbetning*, Almqvist o Wiksell läromedel

²⁴ Ellmin, Roger (1989). *Att hantera konflikter i skolan*, Utbildningsförlaget, Stockholm

²⁵ <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1069>, 2008-01-11

²⁶ Edling, Lars (2002). *Kompissamtal- kommunikation istället för tystnad eller våld*, Ekelunds förlag AB, Bromma

²⁷ Ibid.

2.6.2 Medling

Medling kan beskrivas som en process där alla måste kunna ändra sina tankebanor för att få till en lösning. Anpassning sker för att alla i gruppen ska få ut något av det. Genom att medverka i medling kan en person få bättre metoder att hantera konflikter på i framtiden. Det viktigaste för att alla parter ska bli nöjda är att fråga; Vad har hänt? Hur känner du inför det? Har alla, tillsammans arbetat fram förslag till lösning är det också större chans att lösningen blir varaktig.²⁸ När det gäller medling i skolan är det oftast eleverna själva som genomför den. Dock måste det finnas vuxna som stöd i närheten. De personer medlingen handlar om, pratar med varandra för att reda ut vad det hela handlar om och hur det ska lösas så att båda blir nöjda. Samtalet måste hela tiden utvecklas för att bli lyckat. Skillnaden mellan medling och konflikthantering är att i medling frågar man sig vad som har hänt och hur de inblandade känner för det inträffade, och i hanteringen fokuseras det på lösningar och arbetssätt för att komma fram till lösningar. Genom medling lär man sig lyssna på sig själv och andra, vad känslor är och hur känslorna kan användas på ett sätt som inte gör andra illa. I skolans värld är det viktigt att både elever och lärare får utbildning i vad medling innebär. Det kan leda till att konflikter hinner lösas innan de går för långt, kanske till mobbning.²⁹

2.6.3 Förebyggande övningar i skolan

Det finns många sätt att förebygga konflikter i skolan på. Eleonore Lind nämner några viktiga punkter som pedagogen kan tänka på, kanske varje dag. För att alla elever ska få synas varje dag kan pedagogen sätta alla elever i en cirkel. Då får alla chansen att både synas och att höras. När eleverna väl sitter/står i ringen kan en lek kallad "Fruksallad" inledas. Den går ut på att eleverna blir tilldelade en fiktiv frukt, och sätts i en ring. De kan sedan byta plats om ledaren vill att ex. alla bananer byter plats. När alla tillslut har bytt plats har de sett varandra. Då har eleverna fått se att alla är lika mycket värda, oavsett om de är en "banan" eller ett "äpple". Alla har en betydelse, även i en fruksallad. Övningen går ut på att skapa gruppkänsla. Problemövningar kan ställas till eleverna och kan kanske lösa deras problem. I en klass där det finns många olika personligheter kan "Kontaktövningar" göras till ett dagligt inslag. Det kan handla om att ledsaga varandra med förbundna ögon utan att röra vid varandra men genom att lita på varandra och föra kramar vidare från en person till en annan. Något av det viktigaste är att eleverna medvetandegörs när det gäller att lyssna på varandra. En elev kan berätta en historia och det gäller för de andra att inte avbryta. Genom detta "tema" med

²⁸ Lind, Eleonore (2001). *Medkompis- Medling och konflikthantering i skolan*, WS Bookwell, Finland

²⁹ Ibid

lyssnande kan eleverna också få lära sig hur det är när någon lyssnar på en respektive inte lyssnar på en.³⁰

2.7 Tidigare forskning

Borg och Hultman³¹ hade i sin studie *Hur uppfattar barn konfliktsituationer?* från 1973 försökt få reda på och förstå vad som låg bakom undvikandet av konflikter hos barn. För att få svar på dessa frågor använde de bildmaterial med konfliktsituationer i t.ex. att dela med sig, retas, busa, hjälpa till och provocerande. Deras utgångspunkter var att barnet handlar efter hur de uppfattar konflikten, efter normer och värderingar de har. Frågorna de hade kan sammanfattas som att det handlade om hur barnen löste konflikter där de själva har andra åsikter än den andra personen och om hur mycket barnen var tvungna att förstå språket för konflikten i sig. De som ingick i undersökningsgruppen var sjuttiofem pojkar från Stockholmsförorter indelade i grupper fördelade på pojkar fem – sju år, åtta – till nio år och tolv – tretton år. Sammanfattningsvis kan man säga att resultatet såg ut såhär: Förståelsen för konflikterna och de valda metoderna för konfliktlösning var inte helt klar. Beteende barnet visade upp var helt beroende på situation. Metoden barnet använde för att lösa konflikter på berodde på vilken ålder de hade och hur mogna de var.³²

I ett projekt, SÖ-projektet *Socialisationsprocessen i förskolan* ville författarna veta vad som hände i en konfliktsituation. Undersökningen gjordes på daghem och deltidförskolor i Göteborgs kommun utan att det skrevs om hur många som deltog eller vilka förskolor. Observationer utgick de ifrån och en av frågorna var: Vilket innehåll har konflikten? Svaret blev att konflikter mellan barn framförallt använder sig av kroppen för att hävda sig, knuffande och tagande av saker från varandra. Detta kunde hålla på hela dagar och samarbetsövningar utlöste fler konflikter. Författarna frågade sig också i vilken utsträckning läraren tog tag i händelserna? Svaret där visade att lärarna för det mesta inte visste att det pågick en del allvarliga konflikter, som mobbning.³³

2.7.1 Utländska studier om konflikthantering

Reed och Avis säger att den konflikthantering som finns i skolan ofta inte tas upp till diskussion mer än ibland, men att det skulle behövas tas upp under en längre tid. Detta kallar

³⁰ Ibid

³¹ Ellmin, R (1989). *Att hantera konflikter i skolan*, Utbildningsförlaget, Stockholm

³² Ibid

³³ Ibid

de för "krisintervention" eller "crisis intervention". Deras studie utgår från ett skoldistrikt i USA. Syftet var att hjälpa eleverna att ta itu med konflikterna själva, likaväl som det bearbetades i skolan. Eleverna svarade bl.a. att problemen de hade var tristess, slagsmål och dålig kommunikation. Johnsson och Johnsson och Smith och Johnsson hävdade att det fanns tre typer av inläring; i samarbete, i konkurrens och i enskilt arbete. Med det menas att enskilt lär man sig på ett sätt, i samarbete med andra kan olika erfarenheter hjälpa till med hanteringen och i konkurrensen med andra kan drivkraften att kunna mer än de andra vara avgörande.³⁴

2.8 Den Sydafrikanska läroplanen

Detta arbete handlar om konflikter och konflikthantering i den sydafrikanska skolan. Därför är det viktigt att läroplanen från Sydafrika är med för att ge en introduktion till den sydafrikanska skolan.

2.8.1 Bakgrund

Sydafrikas nuvarande demokratiska regering ärvde ett delat och orättvist utbildningssystem. Under apartheid hade Sydafrika nitton olika utbildningsdepartement indelade efter ras, geografi och ideologi. Detta utbildningssystem förberedde barn på olika sätt beroende på vad de förväntades att hålla sig till, socialt, ekonomiskt och politiskt under apartheid. I varje departement spelade läroplanen en kraftfull roll när det gällde att förstärka olikheterna av människorna. Vad, hur och varför barn var lärda att bete sig på ett visst sätt berodde på rollerna de förväntade sig att spela i det större samhället utanför skolan. Läroplanen förändrades i Sydafrika efter apartheid, och förändrades direkt efter valet 1994 när Nationella utbildnings- och träningsforumet började en process av att ändra kursplanen och ämnesinriktningarna. Meningen med denna process var huvudsakligen att lägga en grund för en nationell grundplan. I och med rationaliseringen och befästandet av en existerande kursplan, tog utvecklarerna av det Nationella utbildnings- och träningsforumet bort rasistiska och andra stötande språk från den existerande kursplanen. För första gången togs beslut om läroplanen grundade på ett medbestämmande och representativt sätt. Men detta var inte, eller inte menat att vara, en process i utvecklandet av läroplanen. Målet för läroplanen är att utveckla den fulla potentialen av varje person som en medborgare i ett demokratiskt Sydafrika. Den försöker ge eleverna kunskap inom litteratur, räkning, undervisning med respekt för miljön och möjligheten att delta i ett samhälle som en kritisk och aktiv person.

³⁴ Ibid

Utbildningen är uppdelad i olika lärområden bl.a. livsorientering och sociala färdigheter som har relevans för konflikter och konflikthantering i skolan.³⁵

2.8.2 Livsorientering

Definition

Konceptet av livsorientering fångar aspekten av vad denna lärprocess försöker uppnå. Den guidar och förbereder den lärande för livet i stort och dess möjligheter. Speciellt, utrustar lärandeområdet den lärande för meningsfull framgång i ett snabbt föränderligt samhälle. Livsorienteringsområdet är centralt i den holistiska utvecklingen av den lärande. Fokus är på ett utvecklande av ett själv- i- samhälle. Lärområdets vision om individens växande är del av en ansträngning att skapa ett demokratiskt samhälle, en produktiv ekonomi och en förbättrad livskvalitet.

Syfte

Livsorienteringsområdet försöker göra det möjligt för de lärande att använda sina talanger till att uppnå deras fulla fysiska, intellektuella, personliga, känslomässiga och sociala potential. De lärande kommer att utveckla färdigheter till att relatera positivt och göra en insats för familjen och samhället medan de övar på de punkter som finns i konstitutionen. De får lära sig att öva på sina konstitutionella rättigheter och ansvar, till andras rättigheter, och att visa tolerans för kulturella och religiös mångfald i syfte att för bygga ett demokratiskt samhälle. De lärande blir uppmuntrade till att utveckla och att praktisera livserfarenheter som vill hjälpa dem att ge svar på utmaningar och att spela en aktiv och ansvarstagande roll i ekonomin och samhället. Konflikter och konflikthantering är en del av vardagen då lärandet grundas i händelser som sedan kan bearbetas. Eftersom eleverna ska öva sig på rättigheter och demokrati betyder det också att konflikter och konflikthantering ingår där.

2.8.3 Sociala färdigheter

Definition

Det sociala lärområdet studerar relationer mellan människor och mellan människor och miljön. Dessa relationer varar mellan tid och rum. De är också influerade av ett sammanhang där det är viktigt att ta hänsyn till sociala, politiska, ekonomiska och miljömässiga aspekter. Därtill utvecklas de sociala färdigheterna i relation till människors värderingar, attityder och

³⁵ <http://www.education.gov.za/Curriculum/GET/doc/overview.pdf>, 2007-11-20

tro. I utbildning av mänskliga rättigheter och miljön ingår integrering i detta lärandeområde. Det sociala lärområdet omfattar både vad de lärande lär sig och hur de konstruerar sin kunskap. De lärande uppmuntras att ställa frågor och finna svar i samhället och miljön de lever i. Detta lärandeområde uppmuntrar ett utvecklande av informerade, kritiska och ansvarsfulla medborgare som har möjlighet att delta konstruktivt i en kulturell mångfald och förändring i samhället. Den utrustar också den lärande att bidra till utvecklandet av ett demokratiskt samhälle.

Syfte

Det sociala lärområdet försöker utveckla en medvetenhet av hur vi kan påverka vår framtid genom att konfrontera och utmana ekonomiska och sociala orättvisor (inkluderat sexism och rasism vilket var en del av utbildningspolitiken under apartheidåren) för att bygga en icke rasmotsättning i nutid och framtid. När eleverna lär sig om sociala orättvisor och rasmotsättningar får de samtidigt lära sig om konflikter och konflikthantering då ämnena grundar sig i varandra.³⁶

2.9 Apartheid

Den 8 januari 1912 talas det om att den moderna motståndsrörelsen börjar ta fart. En grupp med afrikanska hövdingar, advokater, lärare och utbildade personer gick samman och formade ANC (African National Congress).³⁷ För Sydafrikas befolkning var det den första politiska organisationen som kämpade för den svarta befolkningen. De kommande åren försökte ANC's ledare få de vita ledarna att förstå att även svarta människor måste ha rättigheter. Förtrycket mot de svarta förändrades 1948 då det vita nationalistpartiet vann valet till parlamentet med punkten apartheid – för att människorna med olika hudfärg skulle delas upp i olika ”läger” och fördelas i landet efter hudfärg. Områden byggdes utanför de vitas territorier där de svarta, färgade och indier skulle bo. Många tusen människor flyttades till reservat som redan fanns, och de svarta fick bara lämna staden de bodde i om de hade ett arbete att gå till. Rättigheterna för dessa människor minskades. ANC inledde protester tillsammans med indiska och färgade organisationer. 1952 bröt en protest ut mot sex apartheidlagar, bl.a. passlagen som gjorde att de svarta och färgade måste bära med sig pass var de än gick för att kunna visa upp sin identitet för den vita överheten. En annan lag var att

³⁶ <http://www.education.gov.za/Curriculum/GET/doc/social.pdf>, 2007-11-20

³⁷ <http://www.afrikagrupperna.se/cgi-bin/afrika.cgi?d=s&w=2029>, 2007-11-20, *Apartheid*, Afrikagruppen och Isolera Sydafrikakommittén 1986

dessa människor inte fick äga vilka landområden som helst. De vita gav sig själva åttiosju procent av landets marker och såg till att ta den bördigaste jorden och diamantgruvorna, medan de svarta fick tretton procent som var torr och näringsfattig. Det sydafrikanska folkets Frihetsdeklaration kom i Kliptown 1955 och blev ett viktigt dokument för politiken. Där står bl.a.

*”Vi, folket i Sydafrika, deklarerar och tillkännager för hela landet och för hela världen att Sydafrika tillhör alla dem som lever här och bor, svarta och vita, samt att ingen regering rättfärdigt kan göra anspråk på auktoritet om den inte är grundad på hela folkets vilja”*³⁸

I oktober 1977 förbjöd regimen alla svarta rörelser att finnas till.³⁹ 1984 kom en grundlag som betydde att färgade och indier fick rösta i ett parlamentsval där flera raser var presenterade, även om de vita styrde.⁴⁰ Den 1 juni 1986 kom order från utbildningsdepartementet att all undervisning i skolorna skulle stoppas. Den 12 juni kom undantagstillståndet. Eleverna i Duncan Village, svart stad intill East London i Östra kapprovinsen, var bl.a. tvungna att registrera sig och bära ID handlingar hela tiden.⁴¹ 1989 togs undantagstillståndet bort. 1990 frigavs Nelson Mandela och tidigare förbjudna organisationer fick åter finnas till. 1991 förhandlades det om ett demokratiskt Sydafrika, men inte förrän 1994, 27 april hölls det första demokratiska valet. ANC vann och bildade regering. De händelser som präglar Sydafrikas historia har med konflikter och konflikthantering att göra då det handlar om förtryck mot andra människor och att det påverkar hur människor behandlar varandra. Det som har varit i historien lever kvar i människor och de kan behandla andra därefter.⁴²

Att använda orden svart, vit och färgad för att klassificera människor är av många förknippat med obehag. Det bästa är att fråga de människor man möter vad de vill bli kallade. I boken *Sydafrika- en regnbågsnation föds*, nämner författarna att svart är ungefär som mörkhyade folkgrupper med nationellt ursprung. De färgade människorna är de som har haft en blandning av vita och svarta förfäder. De vita definieras som de med vit hud.⁴³

³⁸ Ibid., 2007-11-20

³⁹ Palmberg, M (1995). *Sydafrika- en regnbågsnation föds*, Gotab, Stockholm, Palmberg beskriver orden svart, vit och färgad människa.

⁴⁰ <http://www.afrikagrupperna.se/cgi-bin/afrika.cgi?d=s&w=2029>, 2007-11-20

⁴¹ Arbetarrörelsens Internationella centrum (1988), *Mot apartheid – en bok om motståndet*, Civiltryckeriet Kronan AB, Kalmar

⁴² <http://www.afrikagrupperna.se/cgi-bin/afrika.cgi?d=s&w=2029>, 2007-11-20

⁴³ Palmberg, M (1995). *Sydafrika- en regnbågsnation föds*, Gotab, Stockholm

3 Metod

I mitt arbete har jag använt mig av kvalitativa intervjuer för att få svar på mina frågor om hur lärare och elever ser på konflikter och konflikthantering och hur de hanterar dem. Jag valde intervjuer för det ger mer utförliga svar på frågorna än vad en enkät skulle ha gjort. Vissa frågor fick ställas mer än en gång, och på andra sätt, för att lärarna och eleverna skulle förstå och tänka till vad jag menade. På en del frågor ställdes korta följdfrågor, men de är inte med i bilagan, bara i det inspelade materialet. Syftet med att göra intervjuer var för att få konkreta svar och tankar från elever och lärare. På den skola där jag hade praktik i Sydafrika gjorde jag intervjuer, men observerade också eleverna och lärarna i klassrummet, hur de omedvetet agerade utifrån konflikter och konflikthantering. Intervjuerna var metoden, men observationer var ett komplement. Skolan låg i en liten ort, en svart kåkstad i östra Kapprovinsen, som var de svartas stad under apartheid. Det var en primary secondary school, mellan/högstadium.

3.1 Urval

De intervjuer jag gjorde var med två lärare och två elever på en skola i Sydafrika. Dessa personer valde jag inte ut själv, utan det var en samordnare på skolan som skötte detta. Resultatet av intervjuerna och av arbetet kan därför ha påverkats. Samordnaren kan ha valt ut de personer hon trodde skulle passa in angående min intervju om konflikter och konflikthantering. Lärarna hade collage/universitetsutbildning båda två och har varit lärare i 11 respektive 28 år. Jag intervjuade en kvinna som var ungefär 45 år och en man som var ungefär 50 år, en flicka och en pojke, båda i 14 års ålder.

3.2 Intervjuguide

Frågorna jag har gjort och som utgör grunden i intervjuerna och arbetet, har gjorts utifrån ämnesområdena konflikter och konflikthantering. Först gjorde jag ett första uppslag, sedan bearbetade jag dem och till sist kom de slutgiltiga frågorna fram. Innan intervjuerna genomfördes gick jag igenom dem flera gånger med min handledare. Det var tolv frågor till lärarna och åtta till eleverna. Utifrån mina frågeställningar har jag utgått från två intervjuguides, en till lärarna med tretton frågor och en till eleverna med åtta frågor. Båda guiderna är indelade i block där områdena konflikter, konflikthantering och konfliktsituationer behandlas.

3.3 Genomförande

Intervjuerna genomförde jag på en skola i en kåkstad i Sydafrika. När jag kom till skolan där min praktik skulle vara togs jag emot av samordnaren på skolan. Redan första dagen frågade jag om och när intervjuer skulle kunna genomföras. Rummet där jag skulle sitta för första intervjun var personalrummet. Vid första intervjutillfället kom en kvinnlig elev in och det verkade som om hon hade valts ut för att hon kunde ge raka svar på mina frågor. Först presenterade jag mig, klargjorde syftet med intervjun och sade att om hon inte ville svara på en fråga som kunde vara känslig, kunde hon avstå. Andra intervjun började på samma sätt och vi satt på samma ställe, i personalrummet. Den var med en manlig lärare. Han gav klara besked om vad han tyckte. På tredje intervjun satt vi också i personalrummet. Då var det med en manlig elev. Han svarade på de frågor jag ställde och gjorde det så utförligt han kunde. Den fjärde och sista intervjun var på rektorsexpeditionen, med den kvinnliga samordnaren. Alla intervjuer genomfördes i den byggnad där rektorsexpeditionen och personalrummet låg, vid ingången till skolan. Rummen där jag satt vid de olika intervjuerna var därför påverkade av ett brus utifrån.

3.4 Databearbetning

Frågorna jag ställde var om konflikter och konflikthantering, och bearbetades under hela resan jag var med på, fram till kåkstaden, men även innan avresan från Sverige. Intervjuerna gjordes på engelska. Varken jag eller de personer jag intervjuade har engelska som första språk och därför kan det hända att svaren var baserade på vad jag/ intervjupersonerna trodde att den andre frågade/sade. För att komma ihåg vad de sade spelade jag in intervjuerna. Till det hade jag med mig en digital diktafon. Under intervjuerna skrev jag inte ner någonting på papper för att inte missa något av vad personerna sade. Koncentrationen skulle inte bli densamma om jag gjorde det. Så snart efter intervjuerna gjorts satte jag mig ner och försökte få ner dem på papper. De två sista intervjuerna skrev jag ner när jag var hemma i Sverige igen och de skrev jag ner direkt från diktafonen utan att översätta. Efter intervjuerna var gjorda och jag var hemma i Sverige för att bearbeta svaren tänkte jag att jag kunde ha ställt fler följdfrågor. Detta kan bero på att intervjuspråket var på engelska men även att jag var fokuserad på att allting skulle vara så korrekt som möjligt.

3.5 Reliabilitet och validitet

Validiteten i arbetet, de frågor jag ville få svar på om konflikter och konflikthantering, har i princip kommit fram genom mina intervjuer. Men ibland fick jag ändå intrycket av att de

personer jag intervjuade svarade på det sätt de trodde jag ville ha svar på. Därför kan jag säga att reliabiliteten, tillförlitligheten, i det hela kan ha påverkats av detta. Resultatet av undersökningen går att lita på, men med reservationer för en del frågor som intervjupersonerna kunde ha svarat mer utförligt på. Varför de inte gjorde det kan ha många anledningar bl.a. på engelskan som språket på intervjun var på eller att personerna som valdes ut för intervjun inte visste vad de skulle svara, eller att de hade valts ut för att de skulle passa in på syftet med intervjun.⁴⁴

3.6 Etiskt förhållningssätt

Alla intervjuer började med att jag presenterade mig och mitt syfte med intervjun. Om det var något som kändes konstigt eller obehagligt att svara på kunde de avstå från det. Det var viktigt att intervjupersonerna skulle kunna känna sig lugna och tillfreds med sin situation. Jag sade också till dem att arbetet var helt konfidentiellt, alltså skulle det inte kunna gå att läsa ut vem som hade sagt vad och från vilken skola. Som en extra försäkran sade jag att de inspelade intervjuerna skulle tas bort efter arbetets godkännande för att identifikationen skulle kunna vara extra svår att göra.

⁴⁴ Kvale, S (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Studentlitteratur, Lund

4 Resultat

Syftet med de intervjuer jag gjorde var att få svar på frågeställningarna: Hur ser lärare på konflikter? Och Hur hanterar de konflikterna? Och Hur ser elever på konflikter? och Hur hanterar de konflikterna? De intervjuer jag gjorde var med två lärare och två elever. Arbetet handlar om konflikter mellan elever i en svart skola i en kåkstad i Sydafrika. Jag kallar eleverna Alex, elev 1 och Kim, elev 2 och lärarna Ross, pedagog 1 och Emmy, pedagog 2. De två lärarna, Ross och Emmy, som blev intervjuade har arbetat i många år som lärare, Ross i tjuugoått år och Emmy i elva år. Emmy är även samordnare. Ross och Emmy har båda en "honors degree" (lärarexamen). Skolan är en mellan/högstadieskola, med ungefär sexhundra elever. I varje klass kan det gå uppemot femtioått elever. En lektion varar i cirka femtio minuter. Efter lektionerna byter lärarna klassrum. Presentationen av resultatet från mina frågeställningar är gjorda efter vad eleverna och lärarna säger om konflikter och konflikthantering. Men på vissa ställen har jag valt att göra en sammanställning av vad de tycker, för att de har liknande åsikter om konflikter och konflikthantering.

4.1 Konflikter

Konflikter är något alla förr eller senare hamnar i. Eleverna 1 och 2 och pedagogerna 1 och 2, har liknande tankar när det gäller konflikter. Elev 1 beskriver att hon inte hamnar i konflikter ofta, men om hon gör det kan det vara om hon har en bok någon annan vill ha men inte får, eller om någon tappar en penna. Elev 2:

"People are fighting about different things like if someone takes your pen. Things like that. People don't understand each other. If I stole a pen, maybe another child would say, give me my pen, give me my pen. If I end up in conflicts I wouldn't take it to serious. It could be when someone is doing something with you; it's something you don't understand. Make sure, if you talk, don't fight and don't shout. Always talk so people can understand you"

Lärare och elever beskriver konflikter på olika sätt utifrån erfarenheter, synsätt på konflikter och beroende på situationerna då konflikterna uppkommer. Det första pedagog 1 tänker på när han hör ordet konflikt är att det alltid förekommer konflikter och att det är viktigt att förstå innebörden av ordet och vad konflikten handlar om. Han tycker att det alltid går att lösa konflikter. När en konflikt uppstår tittar pedagog 1 alltid på vad som orsakade konflikten. Men om arbetet med eleverna inte fungerar, sätts dem i ett träningsprogram där de lär sig komma överens. Medan pedagog 1 beskriver konflikter på ett sätt där orsaken står i centrum

är pedagog 2 mer inne på kommunikationen. Hon säger att hon tänker på människor som inte kommer överens om någonting, har olika åsikter.

”Well, I believe that conflict can be a lack of communication. But if we can communicate in a proper manor it will reduce most of the conflicts. If you can talk to another, polite and professionally, you can reduce conflicts” pedagog 2

4.2 Konflikthantering

Varje dag är det konflikter som ska hanteras och lösas. Ibland är det lättare, ibland svårare att komma ifrån dem. Både elev 1 och 2 tycker att samtal med varandra är ett bra sätt att hantera konflikter och bara gå därifrån om det blir jobbigt. Elev 2 säger att om en konflikt uppkommer ska man prata och lyssna på varandra för att lösa den. Om man lyssnar på varandra blir det inte några konflikter. Man måste sitta ner när man just har bråkat och prata med varandra och kommunicera med varandra. Han säger att han inte rusar in i något och tänker före han gör något. Råkar han eller någon annan ut för något ute på en rast går han till lärarna och säger till. Att ha tålamod är viktigt säger han. Om någon försöker bråka säger han: ”Jag vill inte bråka och skapa konflikter, det är fel för mig och det är fel för dig”. Pedagog 1 och 2 beskriver konflikthanteringen på olika sätt. Pedagog 1 tycker inte att det är svårt att hantera konflikter:

”In my school it’s not hard to handle conflicts. Mostly, the conflicts are between the boys. It’s rare when it comes to the girls. But the boys always end up in conflicts. Sometimes I caught them and get them to work together. I try to learn them to understand each other better.

Medan pedagog 1 riktar in sig mer på samarbete och förståelse av varandra säger pedagog 2 att hon försöker få de bråkande att prata med varandra och sedan nå en överenskommelse. Pedagog 2:

”As a teacher we usually handle conflicts among the educators, among themselves, or among the learners. The first thing I remind my selves of, is that conflicts is not about winning or losing. We always try to get the fighting parts to reach an outcome. We make them talk, to have a compromise, and concession”

Lärarnas uppgifter i dagens skola är inte bara att planera lektioner och rätta prov. Det gäller så mycket mer, bl.a. uppdraget att låta eleverna komma till tals i skolsituationer. De måste få känna sig delaktiga i det som sägs. Eleverna 1 och 2 tycker att lärarna i skolan oftast lyssnar på vad de har att säga. Men ibland säger lärarna till eleverna 1 och 2 att konflikterna får de

lösa själva. De lyssnar, sedan pratar de. Lärarna försöker lära eleverna att konflikter inte är rätt sätt att lösa problem på.

"If I do something wrong I get punished. You see, if a conflict will occur it will be more pain. The teacher tries not to hit me. They try to teach me some respect, to each other and they think that if you/we sit down, calmly, we don't rush into something. Just relax and talk. Have fun, always. If I don't listen of what they are saying and if I am rude I could get punished. The teachers understand what is going on, always" elev 2

4.3 Konfliktsituationer

Både elev 1 och 2 ger intrycket att vara skötsamma elever som inte hamnar i konflikter särskilt ofta. Elev 1 säger att hon inte är en sådan person som gillar att bråka och gör inte det särskilt ofta i skolan. Elev 2 beskriver att han inte vill skapa konflikter och inte gillar att slåss. Om någon försöker med det, säger han: *"Nej, gör inte så!, även om han är rädd för den personen. Istället för att bråka är det bättre att inte bry sig. Men om någon säger "embaró" (Xhosa) som betyder "neger, du är en skithög som inte får vara med oss eller du är ingenting"*, kan det hända att ett bråk startar. Men i sista änden säger han att det inte är rätt sätt att lösa konflikterna på. När pedagog 1 och 2 tänker på orsaker till konflikter är deras åsikter lika, men beskriver det med olika ord. Pedagog 1 använder ordet prata och pedagog 2 ordet tolerans. Pedagog 1 beskriver det såhär:

"The common that causes conflicts is when people are coming from different backgrounds. You've noticed that some, some of them could have money and other people see that. And the one who doesn't have money want the other person's money. The simplest thing is just to talk"

Pedagog 2:

"You'll see. A conflict is between most of our learners. I think there is a problem among our learners, the tolerance. We try to learn them to tolerate another. Conflicts between most kids manifests it selves by fighting. In the classrooms the teachers can't leave for a minute, and then they will be fighting. And it comes from the things, teasing one other. They have to learn attention."

I skolan förekommer det konflikter nästan varje dag. Därför tas det oftast itu med problemen innan det hinner bli konflikter. Ambitionen från lärarna är att det ska vara så lite konflikter som möjligt. När elev 1 kommer till någon av lärarna för att säga till om konflikter lyssnar några men ibland får hon svaret att lösa konflikterna själv. Elev 2 säger att lärarna lyssnar på

honom men att de ibland ringer lärarna hem till föräldrarna för att reda ut situationer. Men det gäller att prata, kommunicera för att lösa konflikter, med föräldrarna och mellan varandra. Elev 1 och 2 bråkar inte mycket någon av dem, men ibland går det snett. Elev 1 säger att det inte är mycket konflikter i den grupp hon brukar umgås med. Om du drar i någon, prata om det och gå sedan vidare. Elev 2 ignorerar de som bråkar och går också därifrån:

“If I act normally nothing would happened. If they say – you are nothing, you are just a fucking child. They are teasing you. I ignore them because if you say – You are nothing, then you will create a conflict. Conflicts are not the thing that you can solve by fighting. Just talk”

I skolans vardag gäller det för eleverna att se upp så att inte konflikter uppkommer. De måste ta eget ansvar. Både pedagog 1 och 2 tycker att eleverna gör det. Pedagog 1 säger att hans elever tar ansvar och säger till honom om något är fel. Ansvaret ligger i att arbeta tillsammans. Pedagog 2 säger att det många gånger handlar om var eleverna kommer ifrån, vilka samhällen och samhällsklasser, om de har det bra socialt och familjemässigt, om de kan tolerera varandra. Just toleransen är svår att arbeta med. Ibland säger hon till sina elever: *”Håller du på att bråka, blir det här tufft att lösa”*. Värderingarna hemma är inte samma som i skolan vilket ibland kan utlösa konflikter. Många gånger kan skolorna ha utbildning och arbeta mot konflikter. Men när det handlar om vissa situationer kan erfarenheten också spela in om det ska lösas och hanteras på ett bra sätt. Pedagog 1 beskriver att han uppfattar att konflikter mest är mellan elever och andra elever, men ibland också föräldrar mot andra föräldrar. Konflikterna handlar ofta om missförstånd, att inte ta sig tid att verkligen lyssna. Pedagog 2 uppfattar att konflikter oftast är mellan eleverna, men ibland också mellan henne som samordnare och andra lärare, då de inte lyssnar på vad hon säger. De kan känna sig underlägsna. När en person läser till lärare får de utbildning i konflikthantering. Men efter några år behövs en uppföljning av kunskaperna. Pedagog 1 och 2 säger att det kommer personer från privata organisationer varje år till skolan för att arbeta med konfliktlösningar i workshops, arbetsgrupp, men att de inte har fått det i år. Då de kommer, arbetar de med konfliktlösningar. Skolan har en policy att försöka eliminera konflikterna. De dagliga konflikterna som uppkommer tas omhand fortast möjligt. Alla lärare har en läroplan att utgå ifrån när det planeras för lektioner och för konflikthantering. Det står inte att konflikter och konflikthantering är ett eget ämne. Pedagog 1 förklarar att han integrerar konflikter och konflikthantering i varje ämne.

Pedagog 2:

"We have a document which talk about moral regeneration, how to generate more values, how to build connection between each other. Our curriculum is also based on UBUNTU – I'm not somebody, I'm only somebody together with people."

De personliga erfarenheterna av konflikter är en stor hjälp i det dagliga arbetet med konflikthanteringen. Pedagog 1 är den lärare som har arbetat längst som lärare. Han säger: *"You don't necessarily know what's going on. So, I always try to be upgrading how to avoid conflicts"*. Eftersom pedagog 1 har mer erfarenheter än pedagog 2 har han den insikten i arbetet att det inte alltid är så lätt att identifiera konflikter som han kanske skulle vilja. Även om pedagog 2 också arbetar mot konflikter varje dag är hon mer inriktad på välbefinnandet än på vad som orsakade problemet. Pedagog 2:

"Well, I think I'm a better person now because I'm that kind of a leader that cares a lot of the wellbeing of people. It is my believe that if you want educators that is more productive, you should be more friendly. The environment in the classroom will be better if you are friendlier. So, I use communication much as a tool to help everybody. If there is a problem, we ask each other how we could solve that problem. We have a lot to learn about conflict management and how to discipline learners without hitting them. The only way we know how to discipline the children is by hitting them."

Sammanfattningsvis kan resultatet beskrivas som att lärare och elever har en ganska lika syn på vad konflikter är och hur de hanteras. De säger att konflikter är en brist på kommunikation. Om inte kommunikationen finns går det inte att lösa konflikter. Pedagogerna 1 och 2 försöker att hantera konflikterna genom att ta tag i dem när de uppkommer, men också i det dagliga arbetet med eleverna. Eleverna 1 och 2 hanterar sina konflikter med att försöka prata med den person som vill bråka och sedan gå därifrån.

5 Diskussion

I den här delen av arbetet kommer jag att ta upp det jag har kommit fram till genom litteraturgenomgången, resultat och mina egna tankar. Syftet med det här arbetet har varit att undersöka hur elever i en kåkstad, i Sydafrika, ser på konflikter i skolan och hur de hanterar dem. Men även hur lärarna ser på konflikter och hur de hanterar dem. Mina frågeställningar är: Hur ser lärare på konflikter? och Hur hanterar de konflikterna? och Hur ser elever på konflikter? och Hur hanterar de konflikterna?

När människor kommunicerar med varandra betyder det att en person tar emot budskapet, uppfattar det på sitt sätt och sedan avkodar situationen, dvs. personen uppfattar situationen utifrån tidigare erfarenheter och händelser.⁴⁵ Tomas Gordon nämner det ”aktiva lyssnandet” som en viktig del i lyssnandet. Det betyder att en person lyssnar på det en annan säger, bekräftar svaret, men framförallt visar viljan att förstå.⁴⁶ Jag tycker att det är viktigt att informera och visa den jag pratar med att jag har förstått vad den personen ville säga. Det kan jag göra med både kroppsspråket och talet. Jag behöver inte gå längre än till mig själv för att förstå känslan när någon uppfattar det jag säger, eller inte säger. En bekräftelse till mig att den andra personen har förstått vad jag har sagt kan göra en fortsatt kommunikation mer öppen, att jag vågar fortsätta den kommunikation som vi haft. De personer jag intervjuade i den svarta kåkstaden säger alla att det är viktigt med kommunikation med andra, för att förstå varandra och skapa bra relationer med varandra. Gordon nämner att den som lyssnar i ett samtal måste ta emot information utan att själv värdera innehållet. Han kallar detta för spärrsvar, vilket betyder att en tanke/intention att hjälpa någon i en situation är att mena väl men gensvaret inte blir bra. En försvarsställning gentemot den andra parten uppkommer och situationen kan kännas obekvä.⁴⁷ Om ett samtal inte fungerar som båda parter hade tänkt sig från början kan en dörröppnare användas. Dörröppningen går ut på att den ena personen frågar den andra: Vad säger du om detta? Eller Kan jag hjälpa dig?⁴⁸ För att detta ska kunna fungera tror jag att varje människa måste ha ett öppet sinne men också en vilja att hjälpa någon. Heim Ginott nämner några punkter han tycker spelar in i samtalssituationer. Platsen samtalen utspelar sig på ska vara lugn, den ska kännas bra för båda och tid ska finnas att få ut det mesta möjliga av

⁴⁵ Maltèn, 1992

⁴⁶ ibid

⁴⁷ Maltèn 1992

⁴⁸ Maltèn 1992

samtalet. Sist men inte minst är det viktigt att vänta på att den andra personen ska svara och att personen känner sig viktig.⁴⁹ Ibland finner jag det svårt att avbryta andra när de talar för jag anser det oartigt att inte låta någon prata klart. Jag kan inte förvänta mig att andra ska lyssna på mig om inte jag lyssnar på dem.

5.1 Konflikter

När ett samtal inte går som beräknat är det lätt att det uppstår en konflikt. Ordet konflikt kommer från det latinska ordet "conflictus" och betyder tvist, motsättning eller sammanstötning.⁵⁰ Deutsch säger att: "Det föreligger konflikter när det dyker upp oförenliga aktiviteter, dvs. när den ena människan blockerar, förstör, hämmar eller på ett annat sätt skapar problem för den andra människan".⁵¹ Erik J Van Slyke definierar konflikten som en konkurrens eller tävling mellan två eller flera människor som är beroende av varandra men uppfattar att deras behov, mål, önskningar och idéer inte betyder samma sak. Andreas De Klerk⁵² beskriver konflikten som en krock mellan parternas intressen.⁵³ När jag tänker på ordet konflikt tänker jag precis som Deutsch, någon som hämmar eller förstör det någon annan har föresatt sig att göra. Eleverna 1 och 2 som blev intervjuade fick frågan om vad de tänkte på när de hörde ordet konflikt. De svarade att de tänkte på människor som bråkar och om någon som tappar en penna, som utlösande faktorer. Människor förstår inte varandra säger de. Att inte förstå varandra, och bråka om småsaker kan förstöra många samtal och många relationer är min åsikt. Den selektiva perceptionen, som ingår i konfliktprocessen, hur vi väljer att se på konflikterna, tror jag har en stor roll i sökandet efter lösningar på konflikter. Erfarenheter om det som varit kan göra oss blinda i vissa situationer. Vi väljer, kanske omedvetet att göra på ett enformigt sätt när vi försöker lösa liknande konflikter igen.

5.2 Konflikthantering

Ellmin förklarar konflikthantering som ett sätt att analysera och försöka hitta metoder att lösa konflikter på, istället för att bråka.⁵⁴ På den skola där eleverna 1 och 2 går arbetar pedagogerna 1 och 2. I mina intervjuer frågade jag inte eleverna 1 och 2 om pedagogerna 1 och 2 när det gällde konflikter och inte pedagogerna 1 och 2 när det gällde konflikter mellan elever. Det gällde konflikter i allmänhet, mellan lärare och elever. Min tolkning är att deras

⁴⁹ Maltèn 1992

⁵⁰ Maltèn 1992

⁵¹ I *Grupputveckling* refererar Maltèn, A (1992), s.75 till Deutsch 1973

⁵² De Klerk, Andreas (2000) *Att upptäcka konflikt*, 1:a upplagan, 3:e tryckningen, Elander Graphic Systems, Göteborg

⁵³ De Klerk, Andreas, 2000

⁵⁴ Ellmin, 1998

sätt att arbeta med konflikter är grundade i den sydafrikanska läroplanen. Den är indelad i olika lärområden, bl.a. livsorientering och sociala utveckling. Definitionen på livsorientering är att den ska guida och förbereda den lärande för livet i stort och dess möjligheter, och individens växande är i fokus som en ansträngning att skapa ett demokratiskt samhälle. På en lektion jag var med och observerade hade eleverna livsorientering. Läraren gav eleverna en stencil där de skulle svara på frågor om vad de var bra, respektive sämre på. När de var färdiga med det satt läraren framme vid tavlan och rättade. Min åsikt är att det verkade väldigt ineffektivt. Under tiden satt eleverna och väntade medan hon gjorde det. Dem fick ingen uppgift att arbeta med under tiden. Jag tyckte det kändes obekvämt att genomgången av stencilen gick genom inför hela klassen. Själv kunde jag inte förstå varför, och inte någon av de lärare på skolan jag frågade heller. Inför detta möte i klassrummet kunde jag ha varit mer förberedd på att det var så olika jämfört med Sverige. Genom att fråga personer som varit där förut och litteraturläsning kunde jag ha haft en förförståelse. Personligen tycker jag inte att individen växer som person om en genomgång som den, görs inför klassen. Där kunde en enskild genomgång ha genomförts. Inom social utveckling, skall den lärande bli uppmuntrad att känna igen och ta tag i orättvis diskriminering.⁵⁵ För mig går det inte riktigt ihop, att den lärande ska ta tag i orättvis diskriminering, samtidigt som det förekommer att läraren favoriserar en del av eleverna, eller slår dem helt öppet som jag har upplevt, (dock inte lärarna jag har intervjuat). Pedagog 1 arbetar inte med konflikterna som ett speciellt ämne utan integrerar det i övriga ämnen. Pedagog 2 säger att det inte gäller att vinna eller förlora och det gäller att få eleverna till att samarbeta så går det bättre. Min uppfattning är att pedagog 2 har en öppen syn på konflikter. Hon verkar inte hetsa upp sig i onödan. De Klerk säger att det är först när en konflikt uppmärksammas som det blir ett problem. Jag håller med, för när någon samtalar lugnt, märks inte konflikten på samma sätt. Pickering menar att det är när kontrollen över känslorna försvinner som det kan kännas hotande. Enligt mig själv finns inte någon värre känsla än att tappa taget och låta känslorna komma utan kontroll. Varje år får pedagogerna 1 och 2 gå på studiecirkel/workshop som handlar om konflikthantering. Det är en del av deras fortbildning. Pedagog 2 har en önskan att det skulle kunna finnas mer utbildning i ämnet. Under intervjuerna fick jag en känsla av att de inte riktigt visste vad det var för utbildning i ämnet de verkligen hade. Men gemensamt för dem var önskan att få en större inblick i hur olika konfliktsituationer kan hanteras.

⁵⁵ <http://www.education.gov.za/Curriculum/GET/doc/life.pdf>, 2007-11-20

I den mellanmännsliga konflikten, konflikten mellan människor, finns den goda självkänslan som ett basbehov. Jag får intrycket att både eleverna 1 och 2 har det. De går oftare bort från konflikter än stannar och spär på dem som finns. Min uppfattning av dem är att båda två är lugna elever. Alla fyra intervjuade svarar att samtal är bra för att komma förbi konflikter. Det gäller att prata och lyssna på varandra. Elev 2 säger: ”*Make sure, if you talk, don’t fight and don’t shout*”. Jag tror att det gäller att inte skrika, för då får man ingenting sagt. Om någon skriker kan ingen höra vad som vill bli sagt och då kan konflikterna fortsätta. I skolan tycker inte pedagog 1 att det är svårt att hantera konflikter. Han arbetar för att få eleverna sammansvetsade som ett lag, och att förstå varandra bättre. Pedagog 2 säger att hon försöker få de bråkande parterna att kompromissa och gemensamt komma fram till en lösning. Jag tror att det är svårt att arbeta med elever som inte är mottagliga för dessa kompromisser och att det krävs hårt arbete, från båda sidor. Edling nämner att kompisamtal i skolan är bra för eleverna, då de tränas i att hantera konflikter med ord istället för med våld. Om alla skolor, både i Sydafrika och i Sverige arbetade med detta regelbundet, som en naturlig del i undervisningen tror jag att eleverna skulle bli lugnare och trevligare mot varandra. De måste få lära sig i tidig ålder att ord är bättre än våld att lösa konflikter på. Medling i skolan mellan elever är något som pedagog 1 och 2 arbetar mycket med.⁵⁶ Det är viktigt att lugnt och stilla fråga eleverna ”Vad vill ni? Vad tycker ni? Om inte det ges tillfälle till reflektion tror jag att konflikterna inte har stor chans att lösas. I skolan kan kontaktövningar vara en del av undervisningen.⁵⁷ Eleverna tränas i att lita på varandra. Jag tror att detta är viktigt för många elever har svårt med tilliten. Reed och Avis nämner något de kallar krisintervention. Det är när skolorna arbetar mer med konflikthanteringen en kort tid istället för att arbeta mer utspjutt med det. Jag skulle vilja ge kritik till detta. Om konflikter och konflikthantering blir ett eget ämne blir det utstuderat, jag menar att reaktioner från elever förmodligen blir: Jaha, nu ska vi ha konflikthantering igen. Om det integreras i de andra ämnena blir det mer naturligt att hantera.

Jag tror precis som pedagog 1 att det är bra att integrera det i andra ämnen och under längre tid. I en studie Borg och Hultman gjorde, frågade de sig ”Hur uppfattar barn konflikter?” En fråga som behandlades var ”Hur gör barnen för att lösa konflikter där de själva har andra åsikter än den andra personen?” Förståelsen för konflikten och metoden för konfliktlösningen

⁵⁶ Lind, 2001 och Intervju med Ross och Emmy

⁵⁷ Lind, 2001

var inte helt tydlig, kom de fram till.⁵⁸ Min kritik till den studien är att även om resultatet var intressant att läsa så sade den inte varför det bara ingick pojkar i undersökningen. För mig som läsare hade det varit bra att veta. Om det hade varit både flickor och pojkar hade det gett mig en mer nyanserad bild av det hela, inte bara varför det ingick pojkar. Det blir en objektiv bild av undersökningen om bara pojkar är med.

5.3 Konfliktsituationer

I skolan lyssnar lärarna på vad elev 1 och 2 säger. Deras uppfattning är det i alla fall. Lärarna försöker lära eleverna olika sätt att hantera konflikter på. Att brusa upp leder ingenstans. I min kommande roll som lärare är detta viktigt att tänka på. Jag måste överväga, i varje sak jag genomför, vad, hur och varför jag gör som jag gör. Annars kan konsekvenserna bli ännu fler konflikter. Konflikter mellan elever är inget problem enligt elev 1. Hon säger att de inte brukar ha sådant i hennes grupp. Men om det förekommer, är det bara att prata ut och sedan gå vidare. Elev 2 säger att han brukar ignorera människor som betar sig illa. Om det är någon som försöker tvinga honom säger han nej och att konflikter är inte rätt sätt att lösa problem på. Jag håller fullständigt med. Om parterna i en konflikt bara bråkar löser det ingenting och det jobbiga fortsätter.

Pedagog 1 säger att konflikter ofta uppkommer när människor kommer från en annan bakgrund. Det kan gälla kampen om pengar, som den mer välbärgade har, men inte den andre. Pedagog 2 beskriver det som en brist på tolerans. Många gånger måste de försvara sig själva. Om jag gör en jämförelse av skolan i Kåkstaden och den jag har haft VFU på i Sverige ser jag både likheter och skillnader i konflikter. Elever kommer från olika ställen och har det olika ställt med ex. pengar. Min uppfattning var att många i Kåkstaden var fattiga människor och tog sin chans att få mera när tillfälle gavs. Här i Sverige är det också så, men skillnaden är inte lika påtaglig här. Sverige är ett land som i lagens mening ska förhindra att barn och ungdomar inte har det så fattigt att de lever under normal (ex. ha kläder, omsorg, tak över huvudet och få gå i skola) standard. Men varför och hur det kan vara så är något som alla måste fundera på, både i skolan och hemma, för att få en förändring.

I arbetet mot konflikter hjälper erfarenheten som lärare till. Pedagog 2 beskriver att hon är en bättre lärare nu för att hon har lärt sig av den praktiska konflikthantering som har bedrivits, även om hon önskade mer, och mer utförliga lösningar. Hon uppfattar sig som ledare som

⁵⁸ Ellmin, 1998

bryr sig mycket om välbefinnandet bland eleverna och lärarna. Kommunikation är ledordet för henne och även för mig. Under min utbildning till lärare, på universitetet och på vfu`n har jag lärt mig att det inte går att skrika eller ignorera eleverna. Då går det inte att lösa eller hantera något. Det hade jag tankar på även innan, men det blev mer påtagligt då. Allt eftersom intervjun med pedagog 2 pågick kändes det som att hon var en lärare som gjorde sitt bästa för att eleverna skulle trivas och må bra. Det gjorde även pedagog 1. Lärarna uppfattade att eleverna tog sitt eget ansvar när det gällde konflikthanteringen. Så fort någonting hände försökte de lösa det själva först, men när inte det gick, kom de till lärarna. Jag tycker det är viktigt att arbeta tillsammans, och inte var för sig. För om inte samma mål finns att hantera och lösa konflikter på kan inte problemen försvinna.

Pedagog 2 nämner ordet ubuntu som en del i av läroplanen. Min översättning är: ”Jag är ingen, jag är bara någon tillsammans med andra”. Jag tyder det som att vi existerar tillsammans, hanterar och löser saker tillsammans. Under lång tid har de svarta och färgade varit förtryckta av vita människor. Redan på mitten av 1600 talet, då holländarna etablerade en handelsbas i Sydafrika fanns förtrycket. De utnyttjade sin makt över de svarta och apartheid som maktmedel började användas. År 1948 blev apartheid (olika lagar och behandling för svarta och vita) lagstadgad politik och passlagar kom. Det betydde att svarta och färgade var tvungna att bära pass med sig var dem än gick.⁵⁹ Min personliga åsikt om apartheid är att det än idag lever kvar bitar av det. Men inte bara i Sydafrika, utan också till viss del i övriga världen, fast det kallas inte apartheid. Även i skolans värld förekommer det. Även om lärarna förmodligen inte tänker på förtryck i sin undervisning tror jag att apartheid lever kvar undermedvetet, hur de behandlar sina elever. En del behandlar varandra olika beroende på var de kommer ifrån, elever emellan, men också mellan lärarna.

Under samtal med eleverna 1 och 2, och pedagogerna 1 och 2 får jag veta att lärarna i skolan använder aga som en sista utväg för att disciplinera sina elever. Jag tror att lärarna, på något sätt har kvar de gamla tankarna när det var tillåtet att aga barnen. I den gamla läroplanen, under de vitas förtryck, (före 1994) var det tillåtet. De har ännu inte lärt sig, eller fått möjligheten att ändra sina tankar tillräckligt för att komma över det förgångna. En kombination av tider som gått, stora klasser och en inte alltför tillfredsställande fortbildning gör att inte heller förändringar kan göras i en hast. Pedagog 1 och 2 berättade att efter 1994 då

⁵⁹ <http://www.afrikagrupperna.se/cgi-bin/afrika.cgi?d=s&w=2029>, 2007-11-20

det första demokratiska valet hölls i Sydafrika, fick de tänka på ett annat sätt när det gäller disciplinen och konflikthanteringen. Agan blev förbjuden så de fick tänka om. Nu har de åtminstone börjat få andra tankar men vet inte hur de ska omvandla teori till praktik. Där tror jag att vi som kommer från Sverige varje år, och lärarutbildningen har en betydelse. Vi kan inte förändra människorna men vi kan ge dem tips till förändringar och närvaron av lärarstudenter i klassrummen och deras arbeten kan också ha betydelse. Från båda sidor gäller det att ge och ta. Under tiden i den svarta kåkstaden fick jag se exempel på aga. Det var under den första dagen på min vfu- skola jag blev varse om att det existerade. Innan resan visste jag att det skulle kunna finnas, men inte att jag skulle få se det. Det var under en mattelektion. Helt plötsligt gick läraren fram och slog till eleven över fingrarna med en käpp. Jag förstod först inte vad som hände utan tittade bara på mina vänner som också var med på resan. Men efter en stund kom tankarna, vad var det jag hade sett? Efter lektionen och under kvällen togs ämnet upp i resegruppen. Inget definitivt svar kom fram. Det var bra med reflektion men också senare, under veckan, att vi fick en förklaring till varför lärarna fortfarande agade eleverna. Lärarnas svar på frågan om varför de agade eleverna som jag ställde till de intervjuade lärarna, var att de fortfarande inte visste hur de skulle disciplinera eleverna när de hade gjort något fel eller inte kunde komma överens i konflikter. Lärarna har ett dokument att gå efter, men vet ännu inte HUR de ska göra för att disciplinera eleverna. Avslutande tankar om konflikter från pedagog 2 är:

“We have a lot to learn about conflict management, how to discipline learners without hitting them. We have to learn a lot. The only way we know how to discipline them is by hitting them. We are betting with those things”

5.4 Slutsats

Jag tror att alla människor i grund och botten är goda människor. Men olika anledningar gör att det goda inte alltid visas i relation med andra. Pedagog 1 och 2 kämpar varje dag mot konflikter i skolan, eleverna 1 och 2 likaså. Om något ska förändras i konflikthanteringen gäller det att erkänna att konflikter finns, och ta tag i dem. Intervjuerna visar att i alla fall dessa människor är på väg att förbättra sin vardag i skolan, genom att ta tag i problemen när de uppkommer och inte gömma undan dem. Konflikter och konflikthantering är något jag som blivande lärare kommer att få ta hand om varje dag i skolan. Det försvinner aldrig. Genom min resa till Sydafrika och den svarta kåkstad där vi bodde i nio dagar, har jag fått se både konflikter och konflikthantering. När jag såg de stora klasserna lärarna hade hand om där, vissa med femtioåtta elever i, jämförde jag direkt med Sverige. Här kan det vara strax

över trettio elever. Ändå klagar många, inklusive mig själv. Jag förstår att lärarna måste hantera konflikter på det sätt de gör, men har svårt att acceptera det. Även om det finns lagar mot aga, förekommer det ändå i Sydafrika. Efter de intervjuer jag genomförde med elever och lärare på skolan i Kåkstaden funderade jag på om hur det kom sig att de svarade så rakt på mina frågor jag ställde. Kan det vara en fin fasad att visa upp utåt, att elever och lärare är i harmoni med varandra? Eller är det så att de inte alls var så ordentliga som de verkade vara? Det är en fråga jag inte kommer få svar på, men den finns kvar i tankarna.

5.5 Förslag till fortsatt forskning:

Hur ska lärarna i Sydafrika gå tillväga för att hitta vägar att hantera konflikter och disciplinera sina elever i skolan?

Kan elevernas uppväxt ha påverkan på hur de ser på och hanterar konflikter i skolan?

Orsaken till att jag ger dessa förslag till fortsatt forskning är att jag genom min resa till Sydafrika och min praktik på en skola i en kåkstad där har sett hur lärare, i stora klasser, ibland disciplinerar sina elever med att ge dem ett slag över händerna med en käpp. För mig som är uppvuxen i Sverige under åttiotalet är detta något ofattbart. Att de inte vet hur de ska göra för att disciplinera elever utan att slå dem. I den skola jag hade praktik på verkade eleverna ha det någorlunda bra ställt hemma, vilket visade sig i att de flesta hade skoluniform. Men jag kan också omedvetet ha tolkat det så för att inte vilja se att eleverna hade det jobbigt. Hemförhållandena kan spela stor roll när det gäller eleverna och hur de ser och hanterar konflikter. Kanske är det så att konflikter är så vanliga i elevernas uppväxtmiljö, att de inte ser det som just konflikter. Det skulle vara intressant att veta vad det är som gör att de ser konflikter på ett visst sätt, där hemmiljön kan vara en av orsakerna.

Källförteckning

Tryckta källor

- Arbetarrörelsens Internationella centrum (1988). *Mot apartheid- En bok om motståndet*, Civiltryckeriet, Kronan AB, Kalmar
- Carlander, M (1990). *Konflikter och konfliktbearbetning, Almqvist och Wiksell läromedel*
- De Klerk, A (2000). *Att upptäcka konflikter*, första upplagan, tredje tryckningen, Elander Graphic Systems, Göteborg
- Edling, L (2002). *Kompissamtal- kommunikation istället för tystnad eller våld*, Ekelunds förlag AB, Bromma
- Ellmin, R (1989). *Att hantera konflikter i skolan*, Utbildningsförlaget, Stockholm
- Ekeland, T-J (2006). *Konflikter och konfliktförståelse- för vården och den sociala sektorn*, Gyldendal Norsk förlag, Liber AB
- Juhlin, L (1999). *Den goda kommunikationen. Rösten, kroppsspråket och retoriken*, Studentlitteratur, Lund
- Kvale, S (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Studentlitteratur, Lund
- Lima, C (2005). *Kommunikation, organisation och ledarskap*, Författaren och Hans Reitzels förlag, Slovenien
- Lind, E (2001). *Medkompis- medling och konflikthantering i skolan*, WS Bookwell, Finland
- Maltèn, A (1992). *Grupputveckling*, Studentlitteratur, Lund
- Palmberg, M (1995). *Sydafrika- en regnbågsnation föds*, Gotab, Stockholm
- Pickering, P (2002). *Så hanterar du konflikter*, Bokförlaget Kommunlitteratur, Falköping
- Van Slyke, E (2001). *Konfliktlösning på nytt sätt*, (I Sverige) Egmont Richter, AIT, Falun

Elektroniska källor

Internet

<http://www.education.gov.za/Curriculum/GET/doc/overview.pdf>, 2007-11-20

<http://www.afrikagrupperna.se/cgi-bin/afrika.cgi?d=s&w=2029>, 2007-11-20

<http://www.education.gov.za/Curriculum/GET/doc/life.pdf>, 2007-11-20

<http://www.education.gov.za/Curriculum/GET/doc/social.pdf>, 2007-11-20

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=1069>, 2008-01-11

Intervjuer

En lärare och en elev, 2007-10-30

En lärare och en elev, 2007-11-02

Bilaga 1

Frågor till lärarna

- For how long have you been a teacher?
- What do you think of when you hear the word conflict?
- How do you handle conflicts?
- Do you have any preventing education according to conflicts?
- Do you notice when a conflict is going on? How?
- What is the most common reason for a conflict to occur?
- What kind of experience of conflicts do you have in school and other occasions?
- What is your personal thought about conflicts – in general and in school?
- How can your experience help you to handle conflicts better?
- Do you get any further education from school when it comes to – how to handle conflicts?
- What is your experience when it comes to the students own responsibility for conflicts?
- How do you work with conflicts according to the curriculum?
- Do you have anything to add to this subject?

Frågor till eleverna

- What do you think of when you hear the word conflict?
- If you end up in conflicts – what is it usually about?
- How would you like the conflicts to be solved?
- Do you think the teacher listens to you in a conflict situation?
- How do you handle conflicts that pop up without any special reason?
- What is your experience of your own role in a conflict situation?
- How do your teachers treat you in a conflict situation?
- How do you handle conflicts between you and your friends?